

กระบวนทัศน์วิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

Buddhism Way Paradigms Related to Electric Energy Consumption

in the Greater Mekong Subregion

สมนึก รัตนเรืองประทีป¹ ทองอินทร์ ไหวติ² อัจฉรา ภาณุรัตน์² และสมพงษ์ ธงไชย²

สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนากฎมณฑล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์¹

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์²

E-mail: thongin@srru.ac.th

Received: October 11, 2019; Revised: October 23, 2019; Accepted: October 26, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนทัศน์วิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย และ สปป.ลาว 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ กระบวนทัศน์วิถีพุทธ ที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้า 3) จัดทำข้อเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนากฎมณฑลการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และบริบทของประเทศไทย และจัดทำคู่มือการใช้พลังงานไฟฟ้า โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ประเทศไทย จังหวัดเชียงราย และหนองคาย พื้นที่ สปป.ลาว แขวงบ่อแก้วและแขวงสาละวัน และการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่ประเทศไทย จังหวัดปทุมธานี ตัวอย่างได้แก่ ผู้ใช้พลังงานไฟฟ้า พระภิกษุสามเณรและชาวบ้านในประเทศไทย จำนวน 30 คน และในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 500 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนทัศน์วิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าพบกรอบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามศีล 5 หกประการคือ 1) ขยัน 2) ซื่อสัตย์ 3) เสียสละ 4) กตัญญู 5) ประหยัด 6) สะอาด
2. องค์ประกอบกระบวนทัศน์วิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้า มี 7 องค์ประกอบได้แก่ 1) พุทธศาสนิกชนที่ดี 2) วิถีชีวิตคนชนบทและภูมิทัศน์บ้านเรือนแบบภูมิปัญญา 3) การผลิตไฟฟ้าพร้อมจัดระบบชุมชนศีล 5 4) วัด 5) ความกตัญญู 6) บวร บ้าน - วัด - ส่วนราชการ 7) งานวัดตามบุญประเพณี 12 เดือน
3. ข้อเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนากฎมณฑลการใช้พลังงานไฟฟ้า ได้แก่ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการได้ฝึกอบรมตน ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนรักษาแบบแผนวิถีไทยวิถีพุทธ ส่งเสริมให้ บ้าน วัด โรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน ส่งเสริมให้ภาครัฐและประชาชนฟื้นฟูประเพณีงานบุญประเพณี 12 เดือน

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์ พลังงานไฟฟ้า วิถีพุทธ อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study Buddhism way paradigms related to electric energy consumption in Thailand and Laos PDR, 2) to analyze factors of the Buddhism way paradigms related to electric energy consumption, and 3) to construct the proposes of the policies

and strategies for developing the electric energy consumption relevant to the ways of life, cultures, and Thailand contexts and to create the electric energy consumption manual. This research was conducted as a qualitative research in Thailand: Chiang Rai and Nong Khai provinces, and Laos PDR: Bo Kaew and Salawan provinces, and a quantitative research in Pathum Thani province, Thailand. The samples, selected by purposive sampling, were 30 participants from monks, novices, and villagers in Thailand, 30 participants from Laos PDR, and 500 participants involving in the research from Pathum Thani province. The research instrument was a questionnaire. The statistics were mean, standard deviation, and factor analysis.

The research findings were found as follows.

1. According to the study of the Buddhism way paradigms related to electric energy consumption, the findings showed that the framework of the desired behavior based on the five precepts consisted of 6 components: 1) assiduity, 2) honesty, 3) sacrifice, 4) gratitude, 5) economy, and 6) cleanness.

2. The factors of the study Buddhism way paradigms related to electric energy consumption consisted of 7 components: 1) good Buddhists, 2) ways of the countryside life and homescapes in the monks' house styles, 3) the electricity generating authority ready to organize the 5 percept community system, 4) temples, 5) gratitude, 6) HTG: houses, temples, and government sectors, and 7) festivals held in the temples according to the 12 traditions.

3. The proposes of the policies and strategies for developing the electric energy consumption included promoting and supporting the government employees to be trained, promoting and supporting the residents to participate in the community activities, supporting the temples to be the centers of the residents' minds, supporting the residents to maintain the ways of the Buddhists' life, supporting the householders, the monks, the teachers having the relationship together, and supporting the government sectors and the residents restoring the traditional festivals of the 12 traditions.

Keywords: Paradigms, Electric Power, Buddhist Ways of Life, Greater Mekong Subregion

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน เป็นการเปลี่ยนแปลง แบบก้าวกระโดด หรือเรียกอีกอย่างว่า ยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย ความเจริญในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เจริญแบบโลกไร้พรมแดน ผู้คนจากเมืองต่าง ๆ ในโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างอิสระทั่วทุกมุมโลก ความต้องการใช้พลังงานไฟฟ้าของประเทศได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น การขยาย ด้านเศรษฐกิจและพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ยังคงต้องใช้พลังงานไฟฟ้าในการผลิตและบริการ มีผลให้ปริมาณ สํารองพลังงานไฟฟ้าในประเทศที่มีอยู่ลดลง ข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนพลังงานกระทรวงพลังงาน ปี 2562 ให้ข้อมูลว่าอัตราความต้องการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย ปี 2560 มีปริมาณการใช้ไฟฟ้า 185,370 GKWH เพิ่มขึ้น จากปี 2559 จำนวน 1.4 % ปี 2561 มีปริมาณการใช้ไฟฟ้าประมาณ 215,495 GKWH เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 4.11 % ปี 2562 คาดการณ์จะมีปริมาณการใช้ไฟฟ้าประมาณ 224,821 GKWH เพิ่มขึ้นจากปี 2561

จำนวน 4.33 % รัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านพลังงานในการส่งเสริมการอนุรักษ์และประหยัดพลังงานไฟฟ้าทั้งในภาคครัวเรือน ภาคบริการและอุตสาหกรรม โดยมีการรณรงค์ให้เกิดวินัยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสร้างจิตสำนึกในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า สนับสนุนการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีจิตสำนึกในเรื่องพลังงานไฟฟ้าที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จและปัญหาสภาวะโลกร้อน ได้ทวีความรุนแรงขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศโลกทำให้เกิดปัญหาภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยปัจจุบันวัดกับชุมชนไทยมีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน เดิมวัดเป็นสถานที่ให้การศึกษาให้การอบรมความรู้ปลูกฝังศีลธรรมจรรยาอันดีงามให้แก่ประชาชนในสมัยอดีตนั้นวัดเป็นสถานที่แห่งแรกที่ให้การศึกษาให้การรักษาในยามเจ็บป่วยให้การอบรมความรู้ปลูกฝังศีลธรรมจรรยาอันดีและเป็นสถานที่ฝึกสอนอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น เป็นสถานที่ทำพิธีกรรมทางศาสนา สถานที่ให้การศึกษาในสมัยนั้นยังไม่แพร่หลายเหมือนในปัจจุบัน ซึ่งในอดีตการศึกษาจะจำกัดในวงแคบ ๆ ที่อยู่ในวัดและในวังเท่านั้น ทำให้ประชาชนหรือราษฎรมีความผูกพันและมีความสัมพันธ์กับวัดมากกว่าวัง เนื่องจากังสมัยก่อนเป็นพื้นที่สำหรับพวกขุนนางและราชวงศ์ พระภิกษุจึงเป็นทั้งพระครูเป็นพระหมอเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณให้กับชาวบ้าน วัดจึงมีบทบาทและพื้นที่ทางสังคมที่สำคัญต่อชุมชนของตนเองมากกว่ารัฐ การดำเนินชีวิตของคนไทยเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2546) กล่าวถึงกระบวนการทศน์วิถีพุทธ สรุปได้ว่าหลักกระบวนการทศน์วิถีพุทธ เพื่อชี้แนะ และนำพามนุษยชาติพ้นจากหล่มความทุกข์อาศัยหลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำให้มนุษย์รู้จักเหตุผลพึ่งพาตนเองด้วยความเข้าใจมองถึงสรรพสิ่งแบบองค์รวมที่มีความเชื่อมโยงกัน สร้างเศรษฐศาสตร์วิถีพุทธ การมีสติให้ความเมตตาปรานี สันติวิธีมาดำเนินชีวิตโดยใช้หลักธรรม สัปปุริสธรรม 7 ประการ หมายถึง ธรรมที่ทำให้เป็นสัปปุริส ธรรมของผู้ดี คือ 1) ฉัมนัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้ว่าการทำความดีเป็นเหตุแห่งความสุข 2) อัตถัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักผล รู้ว่าเมื่อเกิดมีผลขึ้นมาแล้วมันจะต้องมีเหตุ รู้จักว่าความสุข เป็นผลจากการทำความดี ทุกข์เป็นผลจากการทำความชั่ว การถูกลงโทษ เพราะกระทำความผิด 3) อุตตัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักตน คือ ต้องรู้จักตัวเองอยู่เสมอว่าเรามีคุณธรรม ชาติ มีเพศ มีตระกูล ยศศักดิ์ บริวาร ความรู้ความสามารถ กำลัง แคล้วเพียงไร แล้วต้องประพฤติตนให้สมกับภูมิกวานั้น ๆ 4) มัตตัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี ในการแสวงหาเครื่องยังชีพ ต้องแสวงหาในทางที่ชอบธรรม ไม่โลภมากเกินไป ก็ต้องรู้จักประมาณในการใช้จ่ายด้วย และต้องไม่ฟุ้งเฟ้อจนเกินไป 5) กาลัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา คือ รู้เวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงานต่าง ๆ ให้ตรงเวลา เป็นเวลา ทันเวลา พอเวลา ให้เหมาะสมแก่เวลา 6) ปริสัญญัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักบริษัท ประชุมชนและสังคม ว่าสังคมใดควรที่จะเข้าไปร่วมด้วย สังคมใดควรหลีกเลี่ยงให้ห่างไกล รู้กิริยาที่ประพฤติต่อชุมชนนั้น ๆ ว่าเมื่อเข้าสังคมนี้จะต้องประพฤติ มารยาทในสังคมนั้น ๆ และ 7) ปุคคัลปโรปัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลว่าบุคคลนี้เป็นคนดีควรคบผู้นี้เป็นคนไม่ดีไม่ควรคบ

วิถีพุทธเป็นแหล่งรวมความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรมความเป็นอยู่ภูมิปัญญาของคนไทยการประพฤติปฏิบัติ การศึกษาอบรมและการสืบทอดวัฒนธรรมจากอดีตจนถึงปัจจุบันดังนั้นสังคมไทยในปัจจุบันจึงมีบางส่วนที่ตั้งคำถามว่าแล้ววิถีชีวิตชาวพุทธที่แท้จริงควรเป็นอย่างไร ซึ่งในปัจจุบันได้มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดโดยหลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้สภาพชีวิตที่กล่าวได้ว่าเป็นวิถีชาวพุทธ ดังนี้ 1) เน้นการพึ่งตนเอง 2) การเน้นการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท 3) การเน้นอธิษฐาน หรือการละเว้นจากการสร้างเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความรุนแรง 4) การเน้นการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพการงานที่เป็นประโยชน์สุจริตและมีมานะอดทน หรือสัปปุริสธรรม 5) การเน้นการมาเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 6) พยายามละกิเลสและความโลภ 7) การเน้นความซื่อสัตย์สุจริตมีความละเอียดและเกรงกลัวการกระทำความผิด (พระใบฎีกาสุพจน์ เกษนคร 2562)

ดัชนีปริมาณการใช้ไฟฟ้าภาคครัวเรือน เดือนธันวาคม 2561-พฤษภาคม 2562 มีปริมาณ 131.6 128.42 127.62 153.71 169.67 และ 177.01 ตามลำดับ (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2562) มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกเดือน โดยการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นทั้งในสาขาครัวเรือนและธุรกิจ ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพอากาศที่ร้อนขึ้น การใช้พลังงานไฟฟ้า

ในประเทศเพิ่มมากขึ้นแต่ทรัพยากรในการผลิตกระแสไฟฟ้าในประเทศกลับลดน้อยลง ต้องพึ่งพิงพลังงานไฟฟ้าจากต่างประเทศคือการซื้อกระแสไฟฟ้าจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งเป็นผู้ขายไฟรายใหญ่ในภูมิภาคนี้ แต่การได้มากของพลังงานไฟฟ้าจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวคือการสร้างเขื่อน การสร้างเขื่อนเป็นการทำลายระบบนิเวศของโลก แล้วเราจะหาวิธีป้องกันไม่ให้สร้างเขื่อนเพิ่มขึ้นได้อย่างไร ถ้าเรายังไม่มีวิธีการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างถูกวิธี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาวิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้า ในประเทศไทยและ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ วิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้า และถอดรหัสภูมิปัญญาการใช้พลังงานไฟฟ้า ในประเทศไทย
3. จัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และบริบทของประเทศไทย และจัดทำคู่มือการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และบริบทของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวชาติพันธุ์วรรณาเก็บข้อมูลจากเอกสารศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ภาคสนามแนวชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Study) ในจังหวัดเชียงราย หนองคายประเทศไทย และเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง พระภิกษุสามเณร ชาวบ้านในประเทศไทยจำนวน 30 คน และในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างการใช้พลังงานไฟฟ้าโดยวิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participant observation and Non Participant observation) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) และใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อศึกษาบริบทเกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเชื่อและพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้า ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Method) (สุภางค์ จันทวานิช 2554) ทั้งในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล ให้ครบ 3 ด้าน ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสืบค้นกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 500 คน ในจังหวัดปทุมธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย การตีความข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสืบค้นกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 500 คน ในจังหวัดปทุมธานี ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ใช้วิธีการสกัดองค์ประกอบขั้นต้น (Extraction of The Initial Factors) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) หรือ PCA ซึ่งเป็นการนำรายละเอียดของตัวแปร (กระทงคำถาม) ที่มีจำนวนตัวแปร (กระทงคำถาม) มาก ๆ มาไว้ในองค์ประกอบ (Component) ที่สอดคล้องกันและการหมุนแกนองค์ประกอบที่ทำให้องค์ประกอบตั้งฉากกันหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ยังคงเป็นอิสระกัน (Orthogonal Rotation) ทำให้จำนวนตัวแปร (กระทงคำถาม) ที่น้อยที่สุด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) มากในแต่ละองค์ประกอบโดยวิธี

วาริแมกซ์ (Varimax Rotation) เพื่อกำหนดจำนวนองค์ประกอบ (Component) โดยพิจารณาค่าไอเกนรวม (Total Eigenvalues) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่า 0.30 ขึ้นไป โดยผู้วิจัยนำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบที่ได้รับแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์ระดับและความแตกต่างของความคิดเห็นเรื่องกระบวนการทัศนวิสัยที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำแม่โขงเพื่อนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ (Exploratory Factor Analysis) วิสัยทัศน์ที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำแม่โขงโดยการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ พระภิกษุ สามเณร ผู้นำชุมชน ประชาชน โดยมีพื้นที่ศึกษาจังหวัดเชียงราย หนองคาย ประเทศไทย และ พระภิกษุ สามเณร ประชาชน แขวงเมืองบ่อแก้ว เวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวชาติพันธุ์วรรณาเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักในสถานที่จริง เพื่อนำมาวิเคราะห์ในประเด็นเพื่อศึกษาบริบท วัฒนธรรม ความเชื่อ ความคิด ข้อห้าม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าที่เหมาะสม และไม่เหมาะสม หาสาระองค์ความรู้ วิธีการแห่งการเรียนรู้ กรอบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามศีล 5 หกประการคือ 1. ขยัน 2. ซื่อสัตย์ 3. เสียสละ 4. กตัญญู 5. ประหยัด 6. สะอาด

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการทัศนวิสัยที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสืบค้นกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 500 คน ในจังหวัดปทุมธานี หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำมาสังเคราะห์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการทัศนวิสัยที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย ได้องค์ประกอบกระบวนการทัศนวิสัยที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทยมีจำนวนทั้งหมด 7 องค์ประกอบได้แก่

องค์ประกอบที่ 1. พุทธศาสนิกชนที่ดีและมีคุณสมบัติหกประการ มีวิถีชีวิตด้วยสติสัมปชัญญะและประหยัดพลังงานตามแบบแผนพุทธวิธี

องค์ประกอบที่ 2. วิถีชีวิตคนชนบทและภูมิทัศน์บ้านเรือนแบบภูมิสงฆ์ (สงบ สะอาด สว่าง) และกระบวนการทัศนวิสัยที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย

องค์ประกอบที่ 3 การผลิตไฟฟ้าพร้อมจัดระบบชุมชนศีล 5 หรือชุมชนเกษตรพอเพียง นอกจากช่วยสร้างสังคมสุขภาวะแล้ว ยังช่วยลดรายจ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าในทุกระดับ

องค์ประกอบที่ 4 วัด คือแบบอย่างของการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพและยังประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยข้อธรรม

องค์ประกอบที่ 5 ความกตัญญูต่อพระพุทธเจ้า พระมหากษัตริย์ และพ่อแม่ครูอาจารย์ คือแบบแผนวิถีไทย วิถีพุทธ อันมีผลต่อการสำนึกคุณค่าของน้ำและไฟฟ้า

องค์ประกอบที่ 6 บวร บ้าน - วัด - ส่วนราชการ คือกลไกขับเคลื่อนโดยสตรีก่อน เพื่อการอนุรักษ์และนวัตกรรม ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานไฟฟ้า.

องค์ประกอบที่ 7 งานวัดตามบุญประเพณี 12 เดือนคือภูมิปัญญาพุทธศาสนาที่ดึงดูดให้สาธุชนมารวมกัน นอกจากช่วยประหยัดไฟฟ้าในครอบครัวแล้ว ได้ขัดเกลากายวาจาใจ และปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญา นำองค์ประกอบทั้ง 7 ได้มาถอดรหัสภูมิปัญญาเป็นผลการวิจัยการใช้พลังงานไฟฟ้า

ผลการวิจัย

ได้ภูมิปัญญาการใช้พลังงานไฟฟ้าได้แก่

1. พุทธศาสนิกชนที่ดี พุทธศาสนิกชนที่ดี ควรฝึกสมณะกรรมฐานเพื่อสงบใจ และการฝึกวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อปัญญา จะทำให้บุคคลเปลี่ยนนิสัย (6 ประการ) เป็นคนขยัน สะอาด ประหยัด ซื่อสัตย์ เสียสละ และกตัญญู ได้นิสัยนี้ขึ้นมา

2. แบบแผนวิถีพุทธ เขียน พื้น กระบองใต้ และวัสดุติดไฟ ในภูมิปัญญาวิถีพุทธ คือการเลือกใช้พลังงานทดแทน เพื่อความเหมาะสมในการใช้พลังงานไฟฟ้าและการหุงต้ม ในประเทศลาว ครอบครัวยุคหนึ่ง ๆ ใช้ไฟในการต้มหม้อหนึ่งข้าว การได้มาซึ่งพื้น คือการทำความสะอาดถึงไม้ใบหญ้าข้างในสวนข้างบ้านก็เก็บ เก็บเอามาเรียงเรียงไว้ใต้ถุนเรือนเอาไว้เก็บง่ายต่อการใช้สอย

3. ภูมิทัศน์บ้านเรือนแบบภูมิสงฆ์ การจัดภูมิทัศน์ บ้านเรือนแบบภูมิสงฆ์ ให้อยู่ โลง ๆ นอนพื้น ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ ทำให้จิตใจสงบ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ยึดติดกับที่นอนนุ่ม ๆ แอร์เย็น ๆ ทำให้เราสะดวกสบาย จนลืมรากเง้าของเราแม้ค่าไฟฟ้าจะสูงก็ยัง ไปยึดติดกับสิ่งอำนวยความสะดวก ถ้าไฟฟ้าดับก็อยู่ไม่ได้นอนไม่หลับ การกลับมาใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมเรือนไทยโลง ๆ มีต้นไม้ใหญ่รอบบ้าน ถ้าทำได้ก็ประหยัดพลังงาน คั้นสื่อกาแฟวิถีไทย

4. กระบวนทัศน์รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ หากทุกคนได้ฝึกการใช้ความคิดตามหลักพุทธศาสนา หรือ โยนิโสมนสิการ การคิดของเราต้องมีสติปัญญาเป็นตัวกำกับซึ่งทำให้เราสามารถคิดเป็นวิเคราะห์เป็นโดยคิด และวิเคราะห์ได้อย่างถูกวิธีมีระบบมีระเบียบต่อเนื่องจากเหตุผลเชื่อมโยงกันภายใต้พื้นฐานของคุณธรรมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติและการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม อย่างนี้เรียกว่าการคิดแบบมีเหตุผลจนทำให้เกิดปัญญา ชุมชนเกษตรพอเพียง เกษตรกรหรือชาวนาชาวสวน สามารถนำวัตถุดิบจากธรรมชาติมาแปรรูปให้เป็นพลังงานไฟฟ้า ดังนั้นการทำเกษตรเป็นการทำงานเพื่อควบคุมธรรมชาติดังนั้นชุมชนเกษตรพอเพียงนอกจากช่วยสร้างสังคมสุขภาวะแล้วยังช่วยลดรายจ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าในทุกระดับ

5. “วัด” คือสถานที่ตัวอย่างของการใช้ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ วัดคือแบบอย่างของการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดการใช้พลังงานไฟฟ้า ในชีวิตประจำวันได้ พระพุทธศาสนา โดยข้อธรรม ธรรมมัญญูตา เป็นผู้รู้จักธรรมรู้หลักรู้จักเหตุ วิริยารัมภะ บุคคลย่อมล่วงทุกซีได้ด้วยกายเพียร สัมปะชัญญะ ความรู้ตัวทั่วพร้อม อับปิณฑา ต้องมีสติปัญญาเป็นตัวกำกับทำให้เราสามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้องจะสามารถลดการใช้พลังงานไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน

6. “บวร” สัมพันธ์กับการประหยัดพลังงาน บ้าน วัดโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการประหยัดพลังงาน นักเรียนควรไปวัดเพื่อกล่อมเกลাজิตใจให้มีนิสัย 6 ประการศีลห้า 6 ประการ คุณครูต้องสอนเรื่องศีลห้า เพราะมีผลต่อการประหยัดไฟอย่างมาก การฝึกเด็กให้ไปวัดบ่อย ๆ ปิดไฟที่บ้านใช้ความ สงบ สว่างที่วัดแทน คนต้องย้ายจากบ้านไปวัดบ่อย ๆ จะทำให้ประหยัดไฟฟ้า (ไฟบ้าน 10 หลัง 10 ดวง ใช้ที่วัด 1 ดวง ประหยัด 9 ดวง) ดังนั้นต้องสนับสนุนให้ประชาชนไปวัดเพื่อการกล่อมเกลাজิตใจการที่ผู้ปกครองพาเด็กไปวัดบ่อย ๆ ปิดไฟที่บ้านใช้ความ สงบ สว่าง ที่วัดแทน จะทำให้ประหยัดไฟฟ้า ไฟฟ้าและจะได้ผลทางอ้อมคือการกล่อมเกลাজิตใจให้มีความสงบ มีสติในการใช้พลังงานไฟฟ้า

7. ความกตัญญูต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ช่วยประหยัดไฟฟ้า ความกตัญญูคือแบบอย่างของคนดี ความกตัญญูหมายถึงการรู้จักบุญคุณต่อสิ่งที่มีคุณต่อเรา ไม่ว่าจะเป็นบุคคลใดก็ตาม เช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสงฆ์ พ่อแม่ ครูอาจารย์ พระมหากษัตริย์ ญาติผู้ใหญ่ที่อุปการะ กตัญญูต่อสัตว์ที่มีคุณค่าต่อเรา ต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเครื่องขบ่งคุณค่าของคน การรู้จักบุญคุณต่อสิ่งที่มีคุณต่อเราไม่ว่าจะเป็นบุคคลใดก็ตามเป็นเครื่องขบ่งคุณค่าของคนหากนำมาใช้ในการใช้ไฟฟ้าอันมีผลต่อการสำนึกคุณค่าของน้ำและไฟฟ้าจะทำให้เกิดการประหยัดไฟฟ้า

8. ชุมชนศีลห้าเพื่อการประหยัดพลังงาน ชุมชนศีล 5 หรือชุมชนเกษตรพอเพียง เกษตรกรหรือชาวนาข้าวสวน โดยสามารถนำวัตถุดิบจากธรรมชาติมาแปรรูปให้เป็นพลังงานไฟฟ้า ดังนั้น การทำเกษตรเป็นการทำงานเพื่อควบคุมธรรมชาติ ดังนั้นชุมชนเกษตรพอเพียง นอกจากช่วยสร้างสังคมสุขภาวะแล้วยังช่วยลดรายจ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าในทุกระดับ วัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับบุญประเพณี วิถีชีวิต ค่านิยม คุณค่า สัญลักษณ์ ศาสนา องค์กรรวม 6 อย่าง คือวัฒนธรรมรวม ที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ให้ทุกคนคืนกลับไปสู่รากเหง้า ให้ทำวิถีชีวิตพอเพียง คือการประหยัดทุกด้าน พึ่งพิงตัวเอง ปลูกทุกอย่างที่กินกินทุกอย่างที่ปลูก ที่เหลือนำไปจำหน่ายเป็นการประหยัดไฟฟ้าไปในตัว นโยบายพอเพียงช่วยหลายอย่าง ช่วยรักษาชาติ ช่วยความมั่นคงของชาติ ช่วยรักษาความเป็นเกษตรกรให้พออยู่พอกิน เป็นวิถีไทยวิถีพุทธ

9. คุณค่าของบุญประเพณี 12 เดือนงานวัดตามบุญประเพณี 12 เดือนคือภูมิปัญญาพุทธศาสนาที่ดึงดูดให้สาธุชนมารวมกัน เพื่อปฏิบัติธรรม และเป็นการประหยัดพลังงานไฟฟ้าที่บ้านในแต่ละหลังคาเรือนมารวมกันใช้ที่วัดแห่งเดียวทำให้เกิดการประหยัดไฟฟ้าได้มาก การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนจัดงานบุญประเพณี 12 เดือน ถือว่าเป็นการจัดระเบียบสังคมชาวอีสานโดยทั่วไป ต่างยึดมั่นใน คองสิบสี่ เป็นผลให้อยู่กันอย่างเรียบง่ายและสุขสบาย ส่งผลให้อายุยืนยาว ซึ่งงานบุญประเพณี 12 เดือน สามารถจัดได้ในทุกภูมิภาค เพราะเป็นงานบุญตามพระพุทธศาสนา แต่ขาดการส่งเสริมจากภาครัฐ ในการจัดงานประเพณีหากส่งเสริมจะทำให้สมาชิกในชุมชนเข้ามาประกอบพิธีดั้งเดิมที่ถูกกลืนหายไป

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและบริบทของประเทศไทยและจัดทำคู่มือการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและบริบทของประเทศไทย

นโยบายที่ 1 รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการได้ฝึกอบรมตนให้มีคุณสมบัติทุกประการปฐมาเน็จรางวัลแก่ครอบครัวข้าราชการที่มีชีวิตตามแบบแผนพุทธวิธีและประหยัดพลังงานเป็นแบบอย่าง

นโยบายที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการ ปฏิบัติธรรม เพื่อทำให้มีสติและเกิดปัญญา ในการดำเนินชีวิต

นโยบายที่ 3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการ รักษาสุขภาพ การบริโภคพืชผักปลอดสารพิษ และการจัดบ้านเรือนให้ สงบ สะอาด สว่าง เพื่อ การใช้พลังงานอย่างมีคุณค่า

นโยบายที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และและลด ละ เลิก การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ดำเนินชีวิตเป็นครอบครัวศีล 5

นโยบายที่ 5 ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ในการเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้พลังงานไฟฟ้าประสิทธิภาพและยังประโยชน์ต่อส่วนรวม

นโยบายที่ 6 ส่งเสริมให้ประชาชนรักษาแบบแผนวิถีไทยวิถีพุทธเรื่องความกตัญญู ต่อผู้มีพระคุณ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนรุ่นต่อไป

นโยบายที่ 7 ส่งเสริมให้ บ้าน วัด โรงเรียนมีความสัมพันธ์กันนักเรียนควรไปวัดเพื่อกล่อมเกลาจิตใจ ให้มีศีล ห้า 6 ประการ คุณครูต้องสอนเรื่องศีลห้าเพราะมีผลต่อการประหยัดไฟ

นโยบายที่ 8 ส่งเสริมให้ภาครัฐและประชาชนฟื้นฟูประเพณีงานบุญประเพณี 12 เดือน ในแต่ละภูมิภาค เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียม ประเพณี และจารีต ต่อไป

และจัดทำคู่มือการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและบริบทของประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการทัศนวิธีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำแม่โขง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการทัศนวิธีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ พระภิกษุ สามเณร ผู้นำชุมชน ประชาชน โดยมีพื้นที่ศึกษาจังหวัดเชียงราย หนองคาย ประเทศไทย และ พระภิกษุ สามเณร ประชาชน แขวงเมืองบ่อแก้ว เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวชาติพันธุ์วรรณา เก็บข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักในสถานที่จริง เพื่อนำมาวิเคราะห์ในประเด็นเพื่อศึกษาบริบท วัฒนธรรม ความเชื่อ ความคิด ข้อห้าม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าที่เหมาะสม และไม่เหมาะสม หาสาระองค์ความรู้ วิธีการแห่งการเรียนรู้ กรอบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามศีล ห้า 6 ประการคือ 1. ขยัน 2. ซื่อสัตย์ 3. เสียสละ 4. กตัญญู 5. ประหยัด 6. สะอาด

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการทัศนวิธีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสืบค้นกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำมาสังเคราะห์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการทัศนวิธีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย ได้องค์ประกอบกระบวนการทัศนวิธีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทยมีจำนวนทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ได้รหัสภูมิปัญญาการใช้พลังงานไฟฟ้าจำนวน 9 รหัส

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและบริบทของประเทศไทย ได้นโยบายและยุทธศาสตร์จำนวน 8 นโยบาย และคู่มือการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และบริบทของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. องค์กรรัฐทั้งระดับชาติและท้องถิ่นควรให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ชุมชน ในการจัดกิจกรรมตามบุญประเพณี 12 เดือนของไทย ตามโรงเรียนแล้วไปจบพิธีที่วัด เพื่อดึงดูดให้เยาวชนมีความรู้ด้านการประกอบพิธีทางศาสนา เป็นพื้นฐานในการต่อไป

2. หน่วยงานทุกระดับควรการนำหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นแบบแผนและ แนวทางในการสร้างบรรทัดฐานพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ศีลห้า 6 ประการ คือ 1. ขยัน 2. ซื่อสัตย์ 3. เสียสละ 4. กตัญญู 5. ประหยัด 6. สะอาด

3. ควรนำเสนองานวิจัยนี้ต่อองค์กรรัฐ เอกชน ทั้งระดับชาติและท้องถิ่นในการนำไปใช้ประโยชน์ของคนในชุมชนอื่น ๆ ระดับภูมิภาค

4. ควรต่อยอดการวิจัยด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มการใช้พลังงานไฟฟ้าเพื่อการสร้างอาชีพหรือรายได้ที่เพิ่มขึ้นของคนในชุมชนอื่น ๆ ระดับภูมิภาค

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรต่อยอดการวิจัยด้านการใช้พลังงานไฟฟ้าทดแทน เพื่อการสร้างอาชีพหรือรายได้ที่เพิ่มขึ้นของคนในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ภาณรัตน์ ที่อบรมบ่มเพาะให้ความรู้ ความรัก หล่อหลอมกลมเกลียวอย่างสุขุมลุ่มลึกเพื่อนำความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ นำไปใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถาบันครอบครัว ชุมชน สังคมต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความผาสุกอย่างยั่งยืน อาจารย์ ดร.ทองอินทร์ ไหวดี ผู้ให้คำปรึกษา แนะนำตรวจสอบแก้ไข บทความ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ธงไชย ผู้ส่งเสริมชี้แนะแนวทางการดำเนินการวิจัย เจ้าของเอกสาร หนังสือ บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่นำมาอ้างอิงสนับสนุนเหตุผล การวิจัย และครอบครัวของผู้วิจัยที่เป็นกำลังใจให้การช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีมาโดยตลอด รวมถึงเพื่อนนักศึกษา ร่วมรุ่น สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนากฎมิตินานและบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้ ที่มีส่วนทำให้การวิจัย สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีผู้วิจัยขอบูชาพระคุณ บิดา มารดา ผู้มีพระคุณ ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาท วิชา ส่งเสริมและช่วยเหลือให้ผู้วิจัยได้ประสบความสำเร็จในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. EC_EI_003_S2 **ดัชนีการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนและองค์ประกอบที่ปรับฤดูกาล.** (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 25 กรกฎาคม 2562). จาก https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=827&language=th.
- พระใบฎีกาสุพจน์ เกษนคร. **ชุมชนวิถีพุทธ.** (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 25 กรกฎาคม 2562). จาก <https://www.gotoknow.org/posts/439633>.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: การศาสนา, 2546.
- สุภางค์ จันทวานิช. **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.